

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. II. Quid sit conuserio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

vnionis. Idem dicendum est de generatione cuiuscumque modi, qui vnitur seipso cum subiecto, eam scilicet esse formalem compositi resultantis ex eo modo & ex subiecto productionem. Dixi etiam, *naturaliter loquendo*, quia de potentia absoluta potest esse generatio sine vnione, & consequenter sine eo quod refultet compositum, iuxta dicta supra.

- 4 Aduerte Secundò, omnem productionem compositi etiam naturaliter loquendo includere generationem, vel ipsius formæ, vt in omnibus generationibus formarum materialium; vel talem vnionis inter formam & materiam, vt in generatione hominis, per quam non educitur anima rationalis ex subiecto, sed sola vnio. Dixi etiam hic *naturaliter*, quia, vt ostendi Disput. iv. Physic. potest de potentia absoluta vnio creari; tunc autem non esset in productione illius compositi vlla generatio, sed creatio; vnde absolute & simpliciter illud compositum dicendum esset creatum, non generatum.

Rogabis, vtrum, casu quo vnio compositi crearetur, forma verò generaretur, compositum illud dicendum esset generatum, an creatum. Quæstio est de nomine, & parui momenti, in qua ex vna parte videtur dicendum; illud compositum esse creatum. Sicut enim dicitur compositum productum de nouo vel destructum, ex solâ productione vel destructione vnionis, quæ est ratio formalis compositi; & homo dicitur generatus (etiam si materia & forma non generetur, sed creetur) à solâ vnionis generatione: ita è contrario dicendum videtur compositum creatum, ex creatione vnionis. ergo casu quo vnio crearetur, licet generaretur forma, compositum absolute dicendum esset creatum. Ex alterâ verò parte dici potest, vocem *creatum* significare id quod non pendet à subiecto, esseque vocem negatiuam, quæ absolute totum negat; vnde, vt vna res dicatur absolute creata, requiri, eam ex nullâ sui parte pendere à subiecto: at vocem *generatum* esse affirmatiuam, id est, significantem dependentiam à subiecto, quod absolute potest affirmari, siue ex vnione, siue ex vna solâ parte illius totius proveniat, ideoque vt compositum dicatur creatum, non solum requiri vnionem creari, sed etiam omnes compositi partes. Fateor hanc esse bonam rationem, & videri eâ probari intentum; sed, vt dixi, quæstio est de modo loquendi, & parui momenti: & vt alibi dixi, potest etiam tunc compositum dici *creatum* ratione vnionis.

- 6 Aduerte Tertio, generationem, prout determinatam ad formam realem, condistinctam à modalis, non esse formaliter mutationem, etiam si præcesserit subiectum cum carentia illius formæ. Ratio est, quia formaliter mutatur subiectum per vnionem cum formâ iuxta dicta supra, dum egimus de motu; ergo productio formæ formaliter non est mutatio, hoc enim soli productioni vnionis, quæ distinguitur ab omni formâ reali, conuenit.

Aduerte Quarto, duplicem esse terminum generationis, quia & duplex est generatio: alius terminus est forma respectu propriæ generationis, alius est vnio quæ est terminus productus per generationem vnionis; tunc enim forma est terminus communicatus, communicatur enim subiecto per productionem vnionis.

SECTIO II.

Quid sit conuersio.

SUPPONENDUM est, non quamcumque generationem esse conuersionem: nam ad conuersionem requiritur mutatio, ostendimus autem, non omnem generationem esse mutationem. Deinde, non omnis mutatio est propriè conuersio; ad mutationem enim sufficit, præcessisse subiectum sine formâ de nouo acquisitâ; ad conuersionem verò ulterius requiritur præcessisse subiectum cum aliâ formâ positiuâ, cuius loco noua introducatur. Ideoque quando aer fit lucidus, datur propriè mutatio, non tamen conuersio, quia lux non succedit loco alius formæ positiuæ prius in aere existentis. Conuersio ergo debet esse inter duos terminos positiuos, alium *a quo*, seu qui desinit esse; alium *ad quem*, qui de nouo incipiat, ideoque communiter definitur: *Conuersio est transitus vnus rei in aliam*. Omnis itaque conuersio duas includit mutationes, aliam negatiuam, quatenus subiectum amittit formam quam antea habebat; aliam positiuam, quatenus acquirit nouam.

Secundò ponendum, ad conuersionem ulterius requiri, vt inter cessationem formæ præcedentis, & productionem nouæ, aliqua intercedat connexio: alioqui si se habeant disparatè, non erunt conuersio. Pone v.g. Petrum in instanti A cognouisse Paulum, & in instanti B, relicta eâ cognitione, amare Antonium; non datur tunc propria conuersio, licet sit ibi duplex mutatio, alia negatiua, positiua alia. Ratio est, quia cognitio de Paulo non dicit vllam repugnantiam cum amore Antonij, ideoque carentia illius cognitionis non habet connexionem cum amore Petri, neque è contrario. Quando autem loco frigens introducit calor, tunc datur vera conuersio, eò quod non possit frigus expelli, nisi ingreditur calor; neque hic ingredi, nisi expellatur illud. Ex hac connexionem interitur, ad conuersionem requiri aliquid commune manens cum formâ de nouo acquisitâ, quod quæ fuerit prius cum amissa. Vnde etiam fit ulterius, vt concretum illud, quod constituebatur ex termino conuersio, & ex tertio quod manet destructum, & è contrario nouum aliquid concretum producat ex termino succedente, & ex tertio communi permanente. Hi duo termini vocantur totales *a quo & ad quem*. Vt enim lignum conuertatur in ignem, necessum est cessare vnio formæ ligni cum materiâ, & iam amplius non sit lignum; & è contrario etiam debet produci de nouo minimum vnio formæ ignis cum materiâ, vt de nouo sit ignis.

Supponendum Tertio, conuersionem esse multiplicem iuxta multipliciter compositorum inter quæ datur. Alia est *accidentalis* quando totum accidentale in aliud accidentale mutatur, vt calidum in frigidum, & è contrario: alia *modalis*, quando subiectum relicto vno modo alium acquirit, vt v.g. relicta vna vocatione acquirit aliam, in sententiâ eos constituentem modos: alia *substantialis*, quando compositum substantiale in aliud mutatur, vt v.g. quando homo conuertitur in cadauer, lignum in ignem, ignis in cineres, &c. Hæc conuersio substantialis, licet & accidentalis, potest

potest esse triplex: vel *materialis*, vel *formalis*, vel *totalis*. *Materialis* est, quando perseverante eadem forma, mutatur subiectum; vt v. g. quando homo nutritur & acquirit nouam partem materie, amissa alia parte precedenti, sub eadem tamen anima seu forma rationali. *Formalis* est, quando manente eodem subiecto forma mutatur, vt quando in eodem subiecto calor succedit frigori, vel è contrario. *Totalis*, quando tota substantia, materia scilicet, forma & vnio in aliam totalem substantiam mutatur, vt in Eucharistia contingit; & hæc dicitur *Transsubstantiatio*. Hæc differentia conuersionis reperiuntur etiam in accidentali conuersione: materialis enim esset, quando sub eodem accidente saltem miraculose subiecta mutarentur; formalis, quando sub eodem subiecto mutatur forma accidentalis; totalis, quando forma accidentalis & subiectum in aliud subiectum & formam accidentalem mutarentur, vt v. g. quando lignum mutatur in ignem, pereunt etiam cum forma ligni aliqua accidentia, respectu quorum ea forma erat subiectum, & succedit forma ignis cum aliis accidentibus quæ in se recipit.

Hæc quæ diximus, sunt certa; quæ sequuntur, dubia. Primum, vtrum ad rationem conuersionis requiratur, vnum terminum pugnare cum alio ex natura rei, an verò sufficiat si repugnantia ex solâ Dei voluntate proneniat, v. g. si Deus decreuisset, numquam in homine producere simul auditionem & visionem, sed vnâ ex illis; an, quando ad destructionem vnus produceret alteram, posset tunc dici homo ex audiente conuersus in videntem. Hæc est quæstio de nomine, de re enim certum est, diuersum modum definendi esse hunc ab eo qui fundatur in ipsâ rerum naturâ, quando ex calido fit frigidum.

11 Vtrum autem uterque dicendus sit conuersio, quæstio est de voce. Negant nonnulli, quia ad conuersionem requiritur, vt ex vi actionis productiua vnus formaliter vel causaliter definat alterum; in prædicto autem casu non definiret auditio ex vi actionis productiua visionis, sed ex voluntate Dei non volentis, eos duos actus simul conseruare. Hæc ratio non virget, Primò, quia pro libitu videtur requiri ea connexio naturalis, quam aduersarij negant. Secundò, quia saltem moraliter productio vnus est causa expulsiõis alterius: quantumvis enim Deus voluisset vnicum actum conseruare, adhuc non destrueret præcedentem, nisi alium produceret de nouo; ergo iam ex vi actionis productiua infertur destructio præcedentis; erit ergo illa actio conuersio.

12 In hac re vix potest aliquid certi dici: cum enim de facto numquam dentur eiusmodi destinationes, imò potius sint valde diuersæ ab his quæ ordinariè contingunt, non est vnde possimus inferre, vtrum dicenda sint conuersiones an non. Probabilius est, eas non dicendas conuersiones, quia nomen hoc *conuersio* solum significat eas quæ de facto dantur, quæ valde differunt ab his de quibus loquimur. Nec licet extendere nomina, nisi quando est similitudo inter res significatas per illa; hæc autem similitudo non videtur esse in præsentia, ergo.

Secundò dubitari potest, vtrum requiratur ad conuersionem aliquis terminus positius, com-

munis & termino producto & termino antè existentem, ita vt in ordine ad illum terminum communem sit repugnantia inter productum & corruptum. Ex dictis num. 8. videbatur res hæc de cisa: ostendi enim, vt detur conuersio, debere dari aliquid quod propriè dicatur conuersum, & consequenter quod fuerit antè, & perseveret modò. Deinde, quia non potest esse repugnantia propriè inter duos terminos, nisi in ordine ad aliquod tertium. Est tamen contra hoc aliqua difficultas: nam duo corpora quanta repugnant inter se in ordine ad idem spatium imaginarium, cum tamen hoc nihil sit reale, ergo poterit dari repugnantia inter duo extrema, sine ordine ad aliquod tertium. Respondeo, hanc repugnantiam 13 inter duo corpora in ordine ad locum, non esse sufficientem ad conuersionem, iuxta communem modum loquendi: neque enim homo dicitur conuerti in equum, etsi equus succedat in locum vbi erat homo, illum expellendo. Ratio est, quia debet aliquid hominis manere sub equo, vt ratione illius homo dicatur conuersus: at, licet spatium imaginarium esset quid reale, quia tamen non est aliquid proprium hominis, non potest propterea homo dici conuersus in equum, eò quod equus succedat in spatium imaginarium hominis; requiritur ergo, vt detur aliquod tertium reale manens sub termino nouo, quod fuerat proprium antiqui, qui dicitur conuersus.

SECTION III.

An conuersio requirat destinationem termini à quo, & productionem terminum ad quem.

Pro quo aduerte, duplicem esse terminum à quo, & terminum ad quem: alium *formalem*, totalem alium. Formalis est ipsa res producta & destructa, v. g. quando producit ignis corrupto ligno, forma ignis est terminus formalis productus, & forma ligni est terminus formalis corruptus. Terminus autem totalis productus est ignis, corruptus lignum. Item in Eucharistia terminus formalis est Corpus Christi, & substantia panis, hæc à quo, illud ad quem; totalis autem terminus est totum concretum ex substantia panis & accidentibus, & ex corpore Christi & accidentibus. Non ergo quarimus, vtrum totus terminus totalis à quo debeat destrui, & produci totus terminus totalis ad quem; accidentia enim panis, quæ pertinent ad terminum totalem à quo & ad quem, non corrumpuntur, nec incipiunt esse ob rationem supra datam, quia scilicet debet manere aliquid tertium commune vtrique termino, quod non potest esse, si totus terminus totalis corrumpatur, & eius loco alius totalis omnino nouus producat. Est ergo difficultas, vtrum terminus formalis ad quem debeat produci, & terminus formalis à quo destrui; an verò sufficiat vnum poni loco alius sub eodem tertio, quantumvis terminus à quo maneat in rerum naturâ, & terminus ad quem non producat.

Dixi supra, quæstionem hanc esse de nomine, 15 ex illâ tamen in Theologiâ inferuntur opiniones de re: nam qui dicunt, conuersionem esse mutationem vnus in aliud cum destructione termini